

Nr 593.

Av herr **Pettersson** i Dahl **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 223, med förslag till lag om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden.

I proposition nr 223 har Kungl. Maj:t för riksdagen lagt fram förslag till lag om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden. Ändamålet med denna provisoriska lag anges vara att åt allmänheten trygga tillgång på platser för bad och friluftsliv vid stränderna utmed havet, insjöarna och vattendragen. För att nå detta syfte skall länsstyrelsen äga bestämma, att byggnad icke får uppföras utan tillstånd inom ett område, som sträcker sig högst 300 meter från stranden.

Under de senaste decennierna har intresset för olika former av rekreation starkt ökat inom alla samhällslager. Det hänger samman med den ökning av fritiden och de ökade semesterförmåner, som stora grupper kommit i åtnjutande av. Denna utveckling får givetvis ses i samband med den höjning av vårt folks levnadsstandard som ägt rum. Man får icke heller bortse från den betydelse, som idrotten spelat i detta sammanhang. Behovet av rekreation är utan tvivel också större än tidigare genom den stegring av arbetstempot, som blivit följden av rationaliseringen och arbetstidsförkortningen.

Det kan konstateras att stränderna under sommarmånaderna blivit eftersökta mål för semestervistelser och utflykter. Detta har lett till en i många fall planlös och olämplig bebyggelse av avsevärda strandområden. Genom en ohämmad sportsstugubebyggelse har landskapsbilden på sina håll förfulats och stora skönhetsvärden gått till spillo. Ur naturvårdssynpunkt måste man beklaga den skada, som genom denna oreglerade bebyggelse för generationer vållats landskapet. En naturskön trakts utseende är en angelägenhet, som angår samhället i dess helhet och som inte kan tillåtas förstöras av enskilda.

Det är naturligt att sportstugubebyggelsen sökt sig till de större tätorterna mest närbelägna stränderna. På betydande avstånd från storstäderna torde det icke vara lätt att uppbringa obebyggda strandtomter. Bilismen har skapat ökade möjligheter att utsträcka utflykterna omkring veckoskiftet allt längre bort. Detta har medfört ökade risker för att allt större strandområden kunna komma att bebyggas och därmed hindra tillträde till stranden. Den stora del av allmänheten, som icke har möjligheter att skaffa egen strandtomt, möter ökade svårigheter att på nära håll finna lämpliga badplatser. Det gäller såväl tätorternas som landsbygdens icke strandägande

folk. Särskilt för jordbruksbefolkningen, som har en långt mindre fritid än övriga samhällsgrupper, ställer det sig ogörligt att företa tidsödande resor till längre bort liggande stränder för att bada. Det måste väcka en viss irritation att inom den egna kommunen belägna badplatser, som kanske av ålder använts av invånarna, inte längre få beträdas, därför att strandtomten sålts till en utomstående. Även ur markägarens synpunkt är det många gånger kortsynt att sälja strandtomterna, då därigenom den ovanför liggande tomtmarken får mindre värde, om den över huvud kan avyttras.

Det torde enligt vår mening knappast kunna förnekas, att det föreligger ett behov av skydd för stora strandområden mot planlös bebyggelse. Frågan är om detta kan ske med hjälp av redan befintliga bestämmelser i byggnadslagen och jorddelningslagen. Såsom framgår av departementspromemorian liksom av flertalet remissyttranden synes detta vara tveksamt. I varje fall torde dessa bestämmelser icke vara tillräckliga för att i längden kunna hindra en icke önskvärd bebyggelse av våra stränder. Vi anse oss därför böra godtaga den i propositionen föreslagna provisoriska strandlagen. Vi förutsätta dock, att densamma handhaves med stor urskillning och varsamhet av vederbörande myndigheter, så att icke fullt legitim bebyggelse hindras.

Vad angår frågan på vilka strandområden lagen skall tillämpas föreslår departementschefen, att den skall kunna omfatta alla områden såväl vid havet som vid insjöarna och utmed vattendragen. Strandlagen har sålunda givits en mycket vidsträckt omfattning. Enligt vår mening kunna berättigade invändningar riktas mot att lagen skall kunna avse all strand utmed vatten. Syftet med denna lagstiftning torde kunna nås, även om dess tillämpningsområde inskränkes i förhållande till vad som föreslagits i propositionen. Det synes sålunda riktigare, att strandlagen enligt fritidsutredningens förslag begränsas att omfatta strandområdena vid havet och vid de fyra stora insjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren. Dessa strandområden äro utan tvivel de mest eftersökta både av sportstuguägare och ur rekreationssynpunkt. Om här nämnda områden fölle under strandlagens bestämmelser, skulle man kunna kontrollera den bebyggelse, där ett verkligt behov av reglering föreligger. Vi få därför föreslå, att lagen skall äga tillämpning å strandområdena vid havet samt vid insjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren.

Departementschefen föreslår vidare, att det område, för vilket byggnadsförbud skall kunna meddelas, skall prövas i varje särskilt fall men att det icke får sträcka sig längre än 300 meter från strandlinjen inåt land räknat. Det kan ifrågasättas, huruvida inte denna gränsdragning är tilltagen för stort. Starka skäl kunna anföras för att gränsen sättes vid 150 à 200 meter,

vilket även det måste betraktas som ett kraftigt ingrepp i markägarens rätt att disponera sin jord. Det bör i varje fall slås fast, att 300-metersgränsen är en maximiregel, som endast i undantagsfall bör tillämpas. Det bör understrykas, att myndigheterna i allmänhet böra fastställa en gräns, som ligger under 300 meter.

Beträffande frågan om ersättning för den mark, varå byggnadsförbud utfärdas, förklarar departementschefen, att någon ersättning till markägaren icke skall utgå under den tid — till den 31 december 1952 — den provisoriska strandlagen skall gälla. Detta departementschefens ställningstagande kunna vi för vår del icke godtaga.

Av remissyttrandena framgår, att det övervägande flertalet ställt sig positiva i stort till en laglig reglering av strandbebyggelsen. Detta gäller dock icke ersättningsfrågan, där meningarna bland remissinstanserna äro starkt delade. Det kan konstateras, att den hårdaste kritiken mot den provisoriska strandlagen tar sikte på att ersättning inte skall lämnas markägaren för den skada han kan lida. Sålunda ta 25 remissinstanser av inalles 86 avstånd från förslaget, varjämte fem remissmyndigheter kräva, att den definitiva lagstiftningen bör stadga ersättning även för den skada, som hänför sig till den provisoriska lagens giltighetstid. I tio yttranden framhålles vidare angelägenheten av att den planerade utredningen blir förutsättningslös i vad den avser ersättningsfrågan. Slutligen bör påpekas att lagrådet ansett, att ersättning bör utgå för det men som uppstår på grund av den provisoriska strandlagen.

Departementschefens resonemang på denna punkt framstår icke som särdeles övertygande. Den parallell, som han drar mellan byggnadslagen och den föreslagna strandlagen i detta sammanhang, förefaller knappast bindande. Såsom framhålles i flera remissyttranden stadgar byggnadslagen förbud mot *tät*bebyggelse, medan strandlagen avser förbud mot *gles*bebyggelse. Det är för övrigt märkligt, att departementschefen i ersättningsfrågan finner en nära överensstämmelse mellan dessa bägge lagar. Det torde dock såsom lagrådet visat knappast kunna förnekas, att propositionens förslag om att ersättning icke skall lämnas till markägaren innebär ett frångående av hittills gällande principer. Enligt vår mening finnes icke anledning att i detta fall tillämpa en annan ordning i ersättningsfrågan, allra helst som provisorier ha en viss benägenhet att bli långtifrån tillfälliga. Om frågan om ersättning är så besvärlig som departementschefen låter påstå, finnes risk för att utredningen kommer att ta avsevärd tid i anspråk. Det torde inte vara alldeles osannolikt, att proposition i ämnet inte kan föreläggas 1952 års riksdag. Detta utgör ytterligare ett skäl för att redan i den provisoriska strandlagen fastslå, att ersättning skall utgå till markägaren för skada, som han kan komma att lida.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 223 måtte besluta dels att strandlagen skall äga tillämpning å strandområdena vid havet samt vid insjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmarén och dels att ersättning skall utgå för skada, som tillfogas markägaren genom tillämpningen av denna provisoriska lagstiftning, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderlig lagtext.

Stockholm den 25 april 1950.

Anders Pettersson,
Dahl.

Gunnar Ericsson
i Näs.

Nils G. Hansson
i Skegrie.

Stig F. Hansson
i Önnarp.
